

Skovbruget i Sverig.

Selv om man til „Svd=Sverig“ vil henregne alt, som ligger Svð for Dalelven, er det dog en ligesaa umiskjendelig som sørgelig Sandhed, at næsten fra alle Egne af denne i enhver Henseende betydningsfuldste Del af Riget lyde Vidnesbyrd, ifølge hvilke Dogmen om den svenske Skovrigdom vel i Hovedsagen maa ansees alt mere og mere at have antaget Karakter af en storartet Illusion.

Landet Nord for den nævnte Flod er derimod endnu saa vel forsynet med Skov, at ikke alene det lokale Behov af Skovprodukter kan tilfredsstilles, men tillige en betydelig Export finde Sted. Imidlertid lyde Beretningerne paa, at ogsaa her er næsten hele Ryskland og alle Egnene i Nærheden af de større Vandløb allerede for største Delen blottede for grovere Tømmertræer, de eneste Sortimentter, som her have nogen Værdi.

Men hvad nu Sverig Svð for Dalelven angaaer, angives visseelig*) at Skovarealet i Gjennemsnit udgjør omtrent 37 Procent af hele Arealet, medens 36 Procent bestaaer af Moser, Kjør, nøgne Bjerge og Overbrev, og ifkun 26 Procent af Ager og Eng, og det kan ikke nægtes, at naar man til Sammenligning t. Ex. tænker paa Danmark, hvis Skovareal vel næppe udgjør 6 Procent af Landets Overflade, lyder det lidt besynderligt,

*) t. Ex. af W. M. Thelaus: Om Skogarne och Skogsväsendet. Stockholm 1865.

naar der desuagtet kan være Tale om Skovmangel i Sverig og Overskud paa Skov i Danmark. Sagen er imidlertid den, at dels har Skovenes Fordeling efterhaanden stillet sig saaledes, at medens nogle Landstaber have Overskudighed af Skov ophobede i tilbøls menneketomme, affidesliggende, og ofte, paa Grund af Terrainets Bestaaffenhed, utilgængelige Egne, og som derfor ingen Betydning kunne have for Forsyningen, ere andre store Strækninger aldeles skovløse, og dels er Bestaaffenheden af de Rester af saadanne Skove, som under en god Husholdning kunde have haft stor Værdi formedelst deres Veliggenhed, saaledes, at de gjennem Mishandling efterhaanden ere blevne i den Grad forhugne og udthundede, at de næppe af Ravn og endnu mindre af Gavn fortjene at bencævnes Skove. Iffun paa en Del større Eiendomme og i nogle af Statens Skovdistrikter kan endnu træffes, hvad man kalder „sluttede“ Skove, og iffun der kan der tales om et ordnet Skovbrug.

Den, som genial Forfatter, og virksom, indflydelsesrig Rigsdagsmand bekendte Biskop C. A. Ugardh har med sande, om end med grelle Farver stildret Bestaaffenheden af det svenske Skovland, naar han siger, at de svenske Skovlevninger ikke længer ere istand til at skjule Sverigs Venrangel — de nøgne Bjerge, og tilspier, at det gaaer den Reisende, som i Hast passerer Landet, og for hvem det ved en overfladist Betragtning tager sig ud, som om han reiste gjennem lutter Skove, formodende at Skoven bliver tættere, jo længer den fjerner sig fra Veien, ligesom den, der betragter en Mand med en luvslidt Frakke, som vel paa Afstand kan tage sig ret anstændig ud, men som en skjøn Dag ikke længer formaaer at holde Glendigheden skjult, saa at denne derfor med Et overalt skinner igjennem Pjalterne*).

Det vilde føre for vidt, om her skulde gives en nærmere Udvikling af de svenske Skoves økonomiske Historie, eller gjøres Forsøg paa at meddele en detailleret Beskrivelse af det svenske

*) C. A. Ugardh: Om Sveriges Skogväsen. Carlstad 1857.

Skovlands Fordeling i de forskjellige Provindsfer, kun saa meget skal siges, at Skovenes Redhugning og Forsvinden er den naturlige Følge af „Skovtvangens“ Ophævelse i Sverig, eller med andre Ord af en ubetænksum og letfindig Anvendelse paa urette Sted af i og for sig rigtige statsøkonomiske Theorier. I et Land som Sverig, med hvilket Danmark i dette Spørgsmaal ikke kan sammenlignes, idet Sverig af Naturen er bestemt til at skulle være et Skovland, og ifølge Klima, Terrainsbeskaffenhed og Jordbundsforhold derfor aldrig kan blive Andet, er Skovenes Rasering en uoprettelig Landsulykke, thi naar Skovene ere borte, reduceres Landet til en Ørken, hvor Ingen kan bo og Intet trives. Man var naiv nok til at indbilde sig, at den private Skoveier vilde indsee, at det laa i hans velforstaaede Interesse at vedligeholde sin Skov, men man var for forflynnet til at begribe, at Begjærigheden efter Penge i Almindelighed er for stor hos Folk til at de, af Hensyn til Efterkommerne, skulde undlade at berige sig, naar Leilighed her-til tilbød sig, eller at Efterkommerne maaske vilde begynde med at ødelægge, hvad Fædrene havde skaar, — og man kan igrunnen ikke sige Stort imod et slikt Raisonnement. Skylden ligger udelukkende hos vedkommende Regjering, som ikke alene trods Kollegiernes og de lokale Myndigheders, men ogsaa imod en stor Del af Folkets Ønske og Raad, foreslog en Lov, hvorved det bestemtes, ikke blot at alle de saakaldte »Allmänningar«, som udgjorde uhyre Arealer, og som hidtil havde staaet under Statens Beskyttelse, enten skulde deles imellem Interessenterne eller overlades dem til fælleds, og i Hovedsagen aldeles fri, Benyttelse, men ogsaa at de egentlige Kroneskove snarest mulig skulde sælges paa nogle, forholdsvis ubetydelige Strækninger (c. 50,000 Tdr. Ld.) nær, som skulde reserveres som Mønster-skove; og det lykkedes virkelig Staten ved denne Leilighed, tilmed næsten uden Bederlag, at blive af med de to Trediedele af sine Skove. — Dette skete ved Rigsdagen 1823—1824, og Beslutningen indeholdes i et Kongl. Brev af 16de Marts 1824 til Kammerkollegiet, og saaledes var med et Pennestrøg Døds-

dommen over den svenske Skovrigdom og tildels over Sveriges hele økonomiske Fremtid affagt. At dog noget reddedes fra den almindelige Tilintetgjørelse, var ubelukkende Biskop Agardhs Fortjeneste, idet han, formedelst sin store Indflydelse paa Præstestanden, i denne Stand gennemførte en Motion i modsat Retning af den kongelige Proposition.

Dommen er hurtigt bleven udført, thi i Løbet af 20 til 30 Aar ere mange hundrede Kvadratmile, bevoxede med tætte Fyrre- og Granstove, blevene forvandlede til golde Heber og skaldede Bakker, som næppe engang kunne føde en Flok forsultne Faar, og langt mindre due til Agerland. Og det er ikke alene Fyrre- og Granstove, som i stor Mængde ere forsvundne, men Bøge- og Birkestove ere gaaede samme Vei, og det er heller ikke ubelukkende gamle Skove, som ere blevene nedhuggede, men unge, i deres bedste Tilvæxt værende, Bevøxninger ere ligesaa lidt blevene skaanede.

Det varede imidlertid en Tid, inden man blev vant til Uvanen, og det synes som om Folkets instinktmæssig sundere økonomiske Sands, som lod det ane det Mislige ved Sagen, ikke ret har kunnet fatte, at det virkelig af Regjering og Rigsdag havde faaet Lov til at ødelægge sit Fædreland. Vel havde en Kongl. Forordning af 1789 givet den svenske Skattebonde fuld Eiendoms- og Dispositionsret over Gaard og Skov, hvilket han i Aarhundreder ikke havde haft, men det var dog egenlig først fra 1824, at Skovødelæggelsen bør regnes. Brændevinsbrændingen, især tidligere, overalt paa Landet, Udskiftningerne*), hvorved Skovene ofte deltes i smaa Parceller, som ligefrem ifølge Lov, inden et bestemt Antal Aar, absolut skulde være nedhugne, og paa hvilke, selv bortseet herfra, et ordnet Skovbrug, paa Grund af de smaa Arealer, vilde have været en Umulighed, Eiendomsalg, hvorved Udbetalingerne tilveieffaffedes paa Skovenes Bekostning, og endelig almindelig Haveshyge og

*) Ludvig B. Falkman: Om svenska skogarnes nuvarande tillstånd. Stockholm 1852.

Ødslen med Brænde og Skovprodukter, vare de nærmere liggende Aarsager til Skovenes Forsvinden, og ved den mest hensynsløse Græsning har man bestandig omhyggelig sørget for, at de ikke atter skal reise Hovedet; det er oprørende at see, hvorledes de forfulgte Kreaturer afklippe hvert eneste Blad, som styber frem af Jorden; thi ogsaa i den Henseende er Sverig et ægte Skovland, at Skoven paafaldende hurtig voxer frem paany, naar den ikke heri hindres ved dyre Vold.

Det er en Selvfølge, at det mest er i Nærheden af Kysterne, Stæderne, Bjergværkerne — af hvilke en Del Jernværker endog have maattet standse formedelst Skovmangel — og Jernbanerne, at Ødelæggelsen har fundet Sted og endnu den Dag idag fortsættes, og man behøver blot at have opholdt sig en halv Snæs Aar herne i Skaane for at kunne været Vidne til store Skovødelæggelser, t. Ex. paa Hallandsås, hvor flere hundrede Tønder Land bevogede med den smukkeste, unge Bøgestov i denne korte Tid ere blevne raserede, og istedetfor at man før om Sommeren glædedes ved Synet af den friske, grønne Løvstov, grine nu de blottede Granitblokke og Rullesten En imøde, som uhyggelige Vidnesbyrd om menneskelig Vandalsisme og skammelig Misbrug af Naturens rige Gaver.

Hvad nu det Spørgsmaal betræffer, om da ikke, formedelst denne Nedhugning, megen Agerjord er indvunden for Landet, saa er det vel sandt, at iblandt saa store Strækninger maa altid findes nogen Jord, som med Fordel kan dyrkes som Agerland, men dette er dog en ren forsvindende Størrelse imod de Arealer, som bestandig ville blive henliggende som uproductive, og formodentlig for altid være tabte for Nationen; Kvadratmile af Skov ere vissefaldne for Øren, for efterat være forberedte med Hakkens at give et Par Rug- og Kartoffelafgrøder, hvorefter de, ude af Stand til at yde mere, atter forlades, og siden i det Høieste tjene som en mager Græsning for et ringe Antal Faar eller Ungnød. Den langt overveiende Del af den virkelige Agerjord, 3: saadan Jord, som det kan betale sig vedblivende at dyrke som

saadan, kan nemlig ansees for allerede at være frigjort for Skov længe før 1824; — men, som antydet, det er rigtignok ubestrideligt, at „Odlingen“ ofte har været det Foregivende, under hvilket megen Skovhugst har fundet Sted, medens man, naar først Træerne vare borte og Pengene i Kommen, let glemte „Odlingen“, som var altfor besværlig, og som i hvert Fald næsten aldrig har fulgt Skridt med Skovhugningen. Den fornødne Kapital fattes ogsaa i Almindelighed til at forvandle Skoven til Agerland.

Reaktionen indtraadte imidlertid forholdsvis hurtig, thi enhver Fædrelandsven maatte snart faae Dinene op for, hvortil et slikt System slutteligen maatte føre, og alt 1854 udtalte Rigets Stænder det Ønske, at Staten vilde gjenoptage den Kontrol med Vandets Skovvæsen, som den tidligere havde ladet sig slippe ud af Hænderne, idet Stænderne ansaa Statens Ret til at gribe ind i den Privates Dispositionsret tilstrækkelig motiveret i Skovenes Uundværlighed, samt fremhævede, at Erfaringen alt tilstrækkelig havde beviist, i hvilken Grad den fri Dispositionsret over Skovene i sine Følger havde været for-dærvelig for Landet.

• Denne Erkjendelse kom desværre temmelig post festum, thi Sagen var nu forfustet og dens Ordning i den af Stænderne udtalte Retning næsten umuliggjort; hvori Bansteligheberne bestode behøves ikke nærmere at udvikles, thi det er af sig selv indlysende. Det bekræftede sig imidlertid her paa en bitter Maade, at man ikke i et Land som Sverig kan være forsigtig nok med at være „liberal“ i den Slags Ting, idet det frembyder langt større Bansteligheber at faae fat i Tøilerne igjen, naar de først engang ere løsnede og Tøret opgivet, end at lade dem slippe sig ud af Hænderne. Stændernes Erklæring havde tilfølgende, at en Skovkomite nedfattes den 20de Juni 1855, som skulde indkomme med Forslag til Indførelse af en forbedret Skovhusholdning; men denne Komite havde det tilfælles med de foregaaende fem Komiteer, som Tid efter anden havde været nedfatte i samme Sag, at den afgav en vidtløftig

Betænkning, som Faa læste, og som derfor blev uden synderlig Betydning. En Del af dens Forslag faae unægtelig og faa høist mærkværdige og ubegribelige ud, og vare fremfor alt i høi Grad upraktiske. I Aaret 1859 besluttedes endelig af Kong Carl, som i høi Grad skal interessere sig for Skovvæsenet, og som, da han var Kronprinds, endog har udarbejdet og udgivet en saakaldet »Skogskarta« over Sverig, hvor Skovlandets Fordeling i Riget er fremstillet, — at en egen »Skogs-Styrelse« skulde oprettes og have den høieste Ledelse af Landets Skovvæsen, som hidtil havde været henlagt under Kammerkollegiet og Direktøren for det i 1828 i Stockholm oprettede Skovinstitut.

I Spidsen for »Kongl. Skogs-Styrelsen« staaer en Chef med Titel af General-Direktør, og han assisteres af en Sekretær, som skal være forstkyndig, og som skal medunderskrive alle fra Styrelsen udgaaende Resolutioner og Skrivelser. Denne Autoritet har imidlertid idelig haft store Vanskeligheder at kæmpe imod, navnlig fordi man ikke strax »tog steget fullt ut,« men lod en Del andre Autoriteter, som i Forstfager kun kunde betragtes som Omsvøbsdepartementer, og derfor kun vare til Skade for Sagen, vedblive at have med Forstsvæsenet at gjøre (saaledes vedblev Landshøfdingsembederne at beholde det lokale Overtilsyn med Skovvæsenet og Skovembedsmændene i deres Lehn), og Vanskelighederne ere end yderligere forøgede ved, at man altid har haft ondt ved at faae Pengemidler bevilgede til Skovvæsenet. Men desuagtet ere dog allerede adskillige nye Love udkomne under Skovbestyrelsens Ledelse, og der synes i alt Fald ikke at fattes Interesse for Sagen. Men der udfordres unægtelig megen Taalmodighed og Seighed hos dens Chef, om han ej skal trættes paa Bejen; han bestuder sig nemlig omtrent i samme Situation som en Rods, der skal krydse op med sit Fartøi mellem Klipper og Skjær, og derfor samtidig med at gaa fremmed Varsomhed dog maa passe paa at gribe det rette Dieblif til at gjøre et afgjørende Skridt fremad mod Maalet. Skovbestyrelsen har

udarbejdet en Mængde Forslag til Skovvæsenets Reform, og det vigtigste af dem, som hidtil ere stadfæstede, er en Kongl. Forordning, hvorved 6 Skovskoler — hvoraf 1 i Skaane — oprettedes i forskjellige Dele af Riget, hvorved, ubelukkende paa Statens Bekostning, aarligen omtrent 60 unge Wiennester oplæres i det praktiske Skovvæsen, og det er ingen Tvivl underkastet, at disse Skoler alt have gjort megen Nytte. Dernæst er en ny Jagtlov udgivet, ifølge hvilken Rovdyrene med langt større Kraft end tidligere forfølges og udryddes, medens de nyttige Jagtdyr fredes; aarlig udbetales omtrent 50,000 Rd. sv. Rmt. af Statskassen som Præmier for Rovdyrenes Tilintetgjørelse. Endelig er nylig udkommen en særdeles vigtig Kongl. Forordning, hvorved Resterne af de oprindelige »allmänna« Skove, saafom »Kronoparker«, »Allmänningar«, »Boställsskogar« og en Del andre offentlige Skove sikkes for Mishandling i Fremtiden, idet de stilles under Statens Tilsyn og Kontrol. En stor Del af disse Skove ere imidlertid i den Grad forhuggede, at det sandsynligvis vil være meget længe, inden de ville komme til at ligne virkelig Skov, og en stor Del af dem bestaa desuden af saa smaa Skove, at det næsten alene paa Grund heraf vil være umuligt at indføre et ordnet Skovbrug paa samme, saameget mere som det er blevet anseet for nødvendigt i Forordningen at tage stærkt Hensyn til Interessenternes Græsningsret. Dog vil uden Tvivl den nævnte Forordning, rigtig udført, altid kunne gjøre megen Nytte. En Mængde af Skovbestyrelsen udarbejdede Lovforslag vente desværre endnu paa Sanktion, deriblandt et Forslag til en ny Organisation og bedre Afløsning af den egentlige Forstetat, samt Forslag til ny Instruktion for denne, men man haaber det Bedste af den ny Finansminister, under hvis Departement Forstfagen forterer.

I Lande som Danmark og Tybftland, hvor der hersker Kontrol med alle Landets Skove, kan, i alt Fald officielt, i Henseende til Skovvæsenet kun blive Tale om Skovbehandling; i Sverig og Norge bliver derimod at skjelne imellem Skovbehandling og Skovmishandling. Hvad den sidste betræffer, er

ikke meget at anføre; kun er det brugeligt at begynde med over hele Skoven at fælde de værdifuldeste Stammer, hvorefter Touren først kommer til de øvrige, og heraf kommer det, at man, som alt nævnt, ofte paa Afstand lader sig narre af de saaledes udplyndrede Skove, som ofte give det Udseende af, at Egnene endnu overalt ere skovbevogede.

Hvad derimod den egentlige Skovbehandling, som har Skovenes Bevaring og økonomiske Benyttelse til Formaal, angaaer, da er samme i de sydligste Provindsfer, hvor Hovedtræarterne i Modsætning til de nordligeres Naalestove, væsentligt udgjøres af Bøg, Eg og tilbøls Birk og El, i Hovedsagen ikke forskjellig fra den i Danmark almindeligste, og det maa vel nærmest tilskrives den store Forskjel i de forfælske Forhold i Nord- og Syd-Sverige, at Skoveierne i sidstnævnte Del af Riget i Almindelighed foretrække Forstmænd, som have faaet deres Uddannelse i Udlandet, fremfor dem, som ere examinerede i Stockholm.

Kun i den nordligste Del af Skaane forekomme Rester af naturlige Naalestove, men ellers findes i nævnte Provinds kun med Kunst anlagte, for Størstedelen yngre, Naaletræplantager. De skaanske Skove trænges, ligesom overalt er Tilfældet, stadig længer bort fra Kysterne og indskrænkes saaledes stedse mere og mere til det Indre af Landet, men udbrede sig forøvrigt dels over de mægtige Aase, som paatvers stryge gennem Landet, og dels over det bølgefornige Terrain imellem disse. Skovene ere imidlertid i høieste Grad ulige fordelte, og medens betydelige Egne ere aldeles blottede for Skov, ere andre nogenlunde forsynede i denne Retning, men intetsteds er Overflødighed, som allerede ovenfor anført, idet den almindelige Skovødelæggelse ligesaa fuldt har ramt Skaane og Halland, som det øvrige Rige. Ved Kysterne af de nævnte Provindsfer findes flere Steder betydelige Flyvesandsstrækninger, som for Størstedelen tilhøre Kronen eller dog staa under Statens Forvaltning, og, forsaavidt de ere bevogede, er det med almindelig Fyr og Birk. Forbbunden paa Aasene bestaaer i det

Væsentlige af forvittret Granit, og er i Almindelighed bedækket af en Uendelighed af større og mindre Kullesten, foruden at den faste Klippe hist og her titter frem af Overfladen. I det bølgeformige Terrain er Jorden derimod i Reglen mere lerblandet, men dog næsten altid mere eller mindre rig paa Sten, saavel i Moserne som paa det faste Land.

Hvad Træarterne angaa, da forekommer Egen dels i rene Bevovninger og dels indblandede i Bøgestovene. Hvor rene Egestove forekomme, er det som oftest ved Foden af Aasene, eller andetsteds i Sletlandet, hvor Jorden er for vaad og sur for Bøgen; paa Aasene derimod har Egen ikke kunnet staa sig i Kampen med Bøgen, som her er blevet det dominerende Træ, og at der overhovedet i Bøgestovene paa Aasene kan findes Ege indblandede, uagtet man ikke ved Gjennemhugninger har bekymret sig om at frede om dem, har formodentlig sin Grund deri, at selv der har Jordbunden mange Steder været for sur til at Bøgene have kunnet opnaa tilbørlig Styrke for ret at kunne tilintetgjøre Egene. Det staaenst Egetræ er forøvrigt ikke saa varigt og seigt som det danske og staaer derfor heller ikke saa høit i Pris paa Markedet, hvilket vist maa tilskrives den sure, vaade Jordbund, hvori det i Almindelighed er voyet. Man træffer ogsaa langt oftere Frostrevner i de svenske Ege end i de danske, hvilke tidt kunne gjøre Træet aldeles ubrugeligt til Gauntræ. Nye Egestove anlægges i Reglen ikke, og Anvendelsen til Jernbaneunderlag har været svært paa de svenske Egestove. En Mængde Egetræ sælges desuden til Skibsbygningsbrug og betales da med fra 3 Mk. til 1 Rd. dansk pr. dansk Kubikfod i Skoven, men i de senere Aar har man faaet en ny Spekulation igang, hvorved meget betydelige Kvantiteter Egetræ affættes. I saadanne Skove, hvorfra nemlig Transporten er lang, eller hvor Skoven er meget belæmret med Smaaklipper og Stenmasser, samt Terrainet meget kouperet, hvorved Trafiken yderligere bliver vanskelig (hvilket t. Ex. er Tilfældet i det nordøstlige Skaane), finder man sin Regning ved at sælge Ege til Folk, som i selve

Skoven og ved dertil særlig indøvede Folk ophugge Træet til Staver af alle Slags: Brændevinstøndestaver, Staver til Tranfoustager, til Silbetønder, til Ankere *ic.*, hvilke derefter udføres, sædvanligt til Danmark og Norge. Hvor man kan affætte Egene som Skibsbygningstræ, ophugges Staver af Top-pene og af de mindre gode Træer, og Sælgeren kan da i Almindelighed have c. 40 Stilling dansk Rmt. for 1 dansk Kubikfod, uden at have noget at gjøre med Ophugning, Transport o. s. v., hvilken Betaling under saadanne Forhold er ret god.

Bøgestovene ere frodigst og mest kraftige paa den mærgelholdige Jord i det sydligere Skaane og derefter paa Aasenes nordlige og nordvestlige Straaninger, thi her steer ikke Overgangen fra Kulde til Varme saa pludseligt om Vaaren som paa de andre Sider, hvorved Planter og Blomster blive mindre udsatte for Tilintetgjørelse. Bøgestovenes Forhyngelse ved det nedfaldne Frø pleier ikke at frembyde nogen synderlig Vanskelighed, naar man blot passer at holde Skoven tilstrækkelig sluttet, indtil Forhyngelsen skal ske, og altsaa ikke ved forcerede Gjennemhugninger forhugger den i de sidste Aar inden Forhyngelsen, og naar man saa isvrigt siden holder Fred for alle Slags Kreaturer. Muus og Græs væxt, disse Bøge væxtens værste Fjender, findes sjældent i de skaanske Skove i betydelig Grad, rimeligvis fordi Skovene næsten hele Aaret rundt, saalænge Fornylsen ikke er paabegyndt, befærdes af Kreaturer. Oldenaar ere ikke sjeldne*), Jordbunden i Almindelighed god nok, og det er ubestrideligt, at de mange større Kullesten be-

*) Ifølge velvillig Meddelelse af Herr v. Krogh indtraf Oldenaar paa Christinehof og Porup (det midterste Skaane): 1852, 1853, 1855, 1858, 1862 og „delvis“ 1864 og 1866; ved Valdringe og Høgestad: 1753, 1756, 1758, 1760, 1763, 1765, 1767. . . . 1852, 1858, 1862, 1864, 1866. — Paa Söдераasen indtræffer derimod Oldenaar kun omtrent hvert 6te, 7de Aar, og i det nordøstlige Skaane, t. Ex. ved Karsholm, indtræffer Frøaar i Almindelighed hvert 3die Aar. — Saar har kun enkelte Steder været Bøgeolden af nogen Betydning; derimod har i visse Egne været temmelig mange Kogler i de ældre Fyrreplantager.

gunstige Forhængelsen, idet de dels beskytte de smaa Planter mod Sol og Vind, og dels forhindre, at Løvet bortblæses og Muldjorden bortskylles. Anvendelse af Plov og Haffe til Jordens Forberedelse er i Reglen overflødig i Bøgestovene, undtagen hvor Skoven ikke har været holdt tilbørlig sluttet, eller hvor den ligefrem er forhugget saaledes at Eneris og lignende Planter have faaet Overhaand, thi her bruges da gjerne den saakaldte Stjernebearbejdning, som bestaaer i, at man fra Træet som Midtpunkt hakker Strimler ud til alle Sider, hvori da Oldenen falder.

Uagtet en hel Del Bøge sælges som Gavntræ — og deriblandt en ei ubetydelig Del til Staver til Sildefjerdinge — er det naturligtvis dog her, som overalt, mest til Brændsel, at Bøgevedet finder Anvendelse. Afsetningsforholdene ere naturligtvis meget forskellige i de forskellige Egne, og mange Steder ere Priserne endog temmelig høie, men det er da i Almindelighed dog væsentlig Transporten, som er Skyld heri, saa Skoveieren i Reglen ikke har meget i Behold som Vederlag for sit Ved. Det egentlige Kløvebrænde transporteres nemlig som oftest for Producenternes Regning til Stæderne for der at sælges. Det er en af Uvilighederne ved den stærke Skovning, at Markedet oversvømmes saaledes, at Vedkommende i Virkeligheden kun have et forholdsvis ringe Udbytte af Skovenes Realisation, hvilket naturligtvis end ydermere er et stort Tab for Landet. Det ansees her i Skaane for en god Betaling, naar en Skoveier i Skoven kan have en halv Snes Rigsdaler dansk Rmt. for 1 Kubikfavn godt Bøgeved, ja mange Steder habes ikke over 6 Rigsdaler. For 1 dansk Favn Bøgeved, leveret frit ombord ved Østkysten af Skaane (Rivis) for at udføres til Danmark, er iaar betalt $6\frac{1}{2}$ à 7 Rd. dansk Rmt., og omtrent det Samme er givet ved Vestkysten (i Engelholm Havn). Alle andre Træsarter, naar undtages Birk, staa, sammenlignet med Bøg, i meget lavere Pris end Tilfældet er i Danmark, forsaavidt der er Tale om Anvendelse til Brændsel. Ellestammer af passende Dimensioner have en særlig Værdi

som Træstotræ, idet man nemlig overalt i det sydligste Sverig foretrækker denne Træart og Virk til Træsto fremfor nogen anden.

Hvad Veis- og Grøsteanlæg i Skovene betræffer, da staaer meget endnu tilbage at gjøre; dog frembyder Forbundens Stenrigdom i Almindelighed særdeles store Vanskeligheder, navnlig for Skovenes Afgravning, som herved altid bliver kostbar og ofte ligefrem umulig. En Begyndelse er imidlertid alt gjort mange Steder, og den Interesse, som er begyndt at vækkes for Skovbruget blandt de mere oplyste og betænksumme Godseiere, lader haabe, at deslige Anlæg stedse ville blive almindeligere.

Hvad dernæst Anlægget af nye Skove angaaer, da er det dels de store, flade Grus- eller Sandsletter, som forekomme paa forskjellige Steder i Skaane og Halland, og dels en eller anden Strækning af de nedhuggede Bøgeskoves Arealer, der nu for det meste ere overgroede med Eneris eller Lyng, som efterhaanden søges bragte i Kultur. Endelig arbejder man ogsaa med Iver paa at faae Flyvesandsbistrikterne skovbevogede, men i denne Henseende staaer endnu meget tilbage at gjøre. For at faae de almindeligvis temmelig stenfrie Sandsletter besaaede, bruges sædvanligt at drage Plovsurer i en Afstand af 2 til 3 Alen, hvori da Fyrrefrøet udsaaes enten i hele Furens Længde eller pletvis i denne med en Afstand af c. $1\frac{1}{2}$ Alen mellem Saapletterne. Frøet saaes da enten udtaget af Koglen eller sibdende i denne, hvilken sibste Maade pleier at give det sikreste Resultat, men er noget dyrere, da der gaaer mere Frø til. At kultivere 1 Td. Land paa denne Maade koster fra 5 til 7 Rd. dansk Rmt., alt efter Frøets Pris. Undertiden udsaaer man paa saadanne lette Jorder Frøet i Bøghvede, Baarug eller Havre, og det skeer da simpelthen paa den Maade, at man, efterat Sæden er saet, med en lille Haffe og efter Diemaal kradser lidt op i Jorden i passende Afstand, og da med Foden træder Jorden til; denne Kulturmethode pleier at lykkes fortrinligt. Sæden høstes da som sædvanligt om Efter-

aaret; kun sætter man lidt høiere Stub. Man bruger dog ogsaa at hakke Kvadrater paa Sandsletterne og udsaaer da Fyrrefrøet i disse, men det bliver altid noget dyrere og koster fra 7 til 10 Rd. pr. Td. Land. I de senere Aar har man imidlertid, nærmest foranlediget af Fyrrefrøets Kostbarhed, begyndt med at plante Fyrren ved Hjælp af Jernplantepinde, konstruerede efter samme Ide som det Buttlarste Jern, og det har viist sig, at denne Fremgangsmaade er den billigste af alle og fuldkommen sikker. Den koster sjældent over 5 Rd. d. R. pr. Td. Land. Denne Maade er paa Østhynten af Skaane anvendt med stort Held paa Flyvesand, som enten i meget ringe Grad eller for største Delen aldeles ikke var overtrukket med den for denne Slags Jord eiendommelige Vegetation. Man bruger da helst at tage uomprilede 1- eller 2aarige Fyrreplanter og 5 til 10 Stkr. i Knippe, som helst først dyppes i en Bælling, gjort af Vermærgel og Vand. Herved vindes at Jorden ikke falder saa meget fra, hvorved atter Røddernes Udtørring forebygges, og de ydre Planter beskyttes tillige i den første og mest kritiske Tid de midterste mod Tørke og Frost. Man bør paa saadan Jord, og naar man planter saa smaa Planter, ikke sætte mindre end c. 6 til 7000 Planteknipper pr. Td. Land. Under de her nævnte Jordbundsforhold kan der naturligvis ikke blive Tale om Andet end Fyr, hvorimod Gran med Fordel anvendes paa de mere kuperede og stenrige Overbred, som især forekomme saa almindelig paa Nafene, og man kommer ogsaa i Sverig stedse mere bort fra at faae denne Træart, hvilket dels er usikkert, og dels tager saa uforholdsmæssig lang Tid, inden det giver noget Resultat. Hvor der er meget stenet og ingen Fare for Græsvært, har det viist sig hensigtsmæssigt at udplante 2aarige Granplanter buktivis med Klump direkte fra Frøbedet, og helst saaledes, at de komme til at staa lidt lavere end de før have staaet. Kan man herved anvende Boret, er det naturligvis saa meget billigere *). Er

*) Skovrider F. Bang paa Gjøddinggaard ved Beile har meddelt Erf., at han ligeledes har fundet Bussplantning af Røbgran hensigtsmæssig paa de jydste Heber.

der derimod Fare for Græs væxt, plantes almindeligere 3 til 4aarige Planter i gravede Huller, men dette bliver selvfølgelig en langt dyrere Kultur. — Som en Mærkelighed er velvilligt meddeelt Forf., at ved Andrarum (i Midten af Skaane) har man iagttaget, at Granen tribes fortræffelig paa forvittret Alunfifer; men ogsaa under andre Forhold pleie Naaletræ-kulturene at lykkes godt, og ikke faa smukke unge Plantager findes allerede spredte omkring paa Eiendommene. Enkelte Godseiere drive endog Skov anlæggene i en temmelig storartet Maalestok; saaledes er alene paa tre af de Skoveiendomme, hvor Forf. har Tilsyn med Skovbruget, i den sidste halve Snes Aar tilkultiveret henimod 2000 Td. Land Sletter og Overbrev, og disse Kultureer love i det Hele gode Resultater. Visselig anrette undertiden Oldenborrelærerne store Ødelæggelser paa de yngste Anlæg ved at afsæde Planternes Rødder, og alle Aar ere naturligtvis langtfra lige gunstige for de unge Planter væxt, men ved Udholdenhed venter man imidlertid, at det efterhaanden skal lykkes steds at indvinde alt mere og mere Terrain for Skovkulturen fra de nøgne Aase og udstrakte Græsletter, som, saalænge de henligge skovløse, ere en Skam for Nutidens i alle andre industrielle Retninger faa virksomme Foretagelses-aand. Lykkeligvis synes det ogsaa, at man steds i høiere Grad faaer Dinene op for, hvor uendelig meget der i mangfoldige Aar vil være at udrette paa dette Gebet i Skaane, og det staaer til at haabe, at Blikket i denne Henseende steds maa blive klarere og klarere.

Skaane, i December 1866.

B.